

Tuomas Hovi

DRACULA-TURISMI JA SUBLIIMI KAUHUKOKEMUS

Subliimin kokemusta on pidetty yhtenä mahdollisena selittävänä tekijänä kauhun kiinnostavuudelle. Subliimilla tarkoitetaan esteettisen kokemuksen synnyttämää voimakasta tunnetilaa. Subliimia on luonnehdittu esimerkiksi luonnon kauneudelle ominaiseksi kategoriaksi. (Alanko & Korhonen 2000, 8-9; Lyytikäinen 2000, 11.) Subliimi voidaan liittää myös kauhun kokemiseen. Ruotsalaisen kirjallisuudentutkijan Yvonne Lefflerin mukaan subliimin käsitettä 1700-luvulla kehitellyt irlantilaisfilosofi Edward Burke ei yhdistänyt kauhua itsessään subliimiksi vaan enemmänkin ne reaktiot, jotka kauhun kokeminen ihmisessä saa aikaan (Leffler 2000, 64).

Kauhukokemusten tavoittelusta on kehittyntä myös yksi turismin muoto.

Turistin ja turismin tarkka määrittely on vaikeaa ja kuvaa osaltaan ilmiön monimuotoisuutta.¹ Itse ajattelen turistin olevan tilapäisesti tai pidempiaikaisesti vapaa-ajalla oleva henkilö, joka vieraillee vapaaehtoisesti kodin ulkopuolella olevissa paikoissa kokeakseen vaihtelua arkielämäänsä joko yksin tai osana suurempaa ryhmää. Yksi uudehko turismin alalaji on ns. synkkä turismi. Synkkä turismi on turismia, jonka vierailupaikat liittyvät jollain tavalla kuolemaan, kauhuun, kärsimyksen tai katastrofeihin. Termin kehittivät ja tekivät tunnetuksi brittitutkijat Malcolm Foley ja John Lennon 1990-luvun puolivälissä, mutta ilmiön juurten on nähty ulottuvan keskiajalle ja Rooman valtakuntaan asti. (Lennon & Foley 2004, 3; Stone 2006, 147–148.)

Englantilaisen turismitutkijan Philip R.

Stonen mukaan synkän turismin kohteista voidaan jaotella erilaisia synkkyyden asteita, jolloin voidaan muodostaa synkän turismin asteikko. Tämä asteikko muodostetaan sekä kohteiden oletetun makaaberiuden asteen mukaan että muiden oletettujen arvojen, kuten eettisyyden, opetuksellisuuden ja taloudellisuuden mukaan. Synkän turismin asteikon synkimmässä päässä olevat kohteet ovat niin sanottuja todellisia kuoleman ja kärsimyksen paikkoja, joihin liittyy usein myös poliittisia ja ideologisia tarkoituspäriä. Näiden kohteiden tapahtumat sijoittuvat nimenomaan lähihistoriaan. (Stone 2006, 150–151.) Ehkä tunnetuin esimerkki tämän tapaisesta kohteesta on Auschwitz-Birkenaun keskitysleiri. Asteikon toisen päähän kuuluvat kohteet eivät liity kuolemaan ja kärsimyksen yhtä vahvasti. Niissä turisti etsii pelottavia tai jännittäviä kokemuksia kohteessa, jolla joko on tai sillä mainostetaan olevan synkkä tai pahaenteinen historia. Näihin kohteisiin ei katsota liittyvän poliittisia tai ideologisia tarkoituspäriä, ja ne ovat usein myös puhtaasti viihteellisiä kohteita. (Stone 2006, 150–151.) Esimerkkejä tällaisista kohteista ovat muun muassa Lontoossa sijaitseva The London Dungeon -kauhumuseo, Salemin noitavainojen tapahtumapaikka Yhdysvalloissa sekä Branin linna Romaniassa (Stone 2009, 169–170). Kotimaisena esimerkkinä voisi mainita esimerkiksi Turun linnassa järjestettävät ”Kidutusta ja kuolemaa Turun linnassa”-kierrokset.²

Monet synkän turismin ja kauhuturismin kohteista ovat suurelle yleisölle tuttuja populaarikulttuurin kautta. Elokuvat, tv-

sarjat ja kirjallisuus muokkaavat mielikuvia eri paikoista ja tapahtumista. Esimerkiksi Auschwitz-Birkenaun keskitysleiri on ollut aiheena kymmenissä elokuvissa, joista epäilemättä lähivuosien tunnetuin ja ihmisten mielikuviin vahvimmin vaikuttanut on vuonna 1993 ilmestynyt *Schindlerin lista* (*Schindler's List*, USA 1993).

Kauhuturismissa haetaan pelottavia kokemuksia ja elämyksiä, mutta viihteellisessä, turvallisessa ja usein osittain tarkoitusta varten rakennetussa ympäristössä. Synkän turismin kohteilla on usein todellista kauhuun ja kuolemaan liittyvää historiaa. Philip R. Stonen mukaan synkän turismin kevyemmässä päässä olevissa kohteissa ja kauhuturismissa pelkon ja tabuihin liitetyt narratiivit erotetaan alkuperäiskontekstistaan, paketoidaan hauskaksi viihteeksi ja lopulta markkinoidaan kaupallisiin tarkoituksiin. (Stone 2009, 169.) Kauhuturismissa siis tavallaan otetaan synkkä kohde, joka muutetaan turvallisesti ja viihteelliseksi kokemukseksi. Romaniaan suuntautuvassa Dracula-turismissa voidaan nähdä sekä kauhuturismin että synkän turismin vivahteita, sillä se perustuu toisaalta Vlad Seivästäjään liittyvään veriseen historiaan että fiktiiviseen kauhukirjallisuudesta ja -elokuvista tuttuun vampyyrihahmoon.

Romanian kaksi Draculaa

Bram Stokerin vuonna 1897 ilmestyneessä *Draculassa* luoma vampyyrikreivi Dracula on yksi populaarikulttuurin tunnetuimmista hahmoista. Dracula onkin tunnettavuutensa takia muotoutunut synonyymiksi vampyyrille (Miller 2000, 102; Miller 2006, 3). Bram Stokerin Dracula on transilvanialainen vampyyri ja kreivi, joka matkustaa Lontoon 1800-luvulla ja terrorisoi kaupungin ihmisiä. (Leffler 2000, 43.) Stokerin kirjassa päähenkilöt Jonathan Harkerin ja Abraham van Helsingin johtamina lopulta saavat selville mikä Dracula oikeasti on ja ajavat häntä takaa Transilvaniaan, missä he lopulta onnistuvat tappamaan Draculan.

Romanian Dracula-turismissa yhdistyy itse asiassa kaksi Draculaa, Bram Stokerin luoma fiktiivinen vampyyrikreivi Dracula sekä "historiallinen" Dracula, Valakiaa

1400-luvulla hallinnut ruhtinas Vlad Seivästäjä. Kiinnostavuudessaan Vlad Seivästäjä, joka tunnettiin myös nimellä Vlad Dracula, ei jää vampyyrikaimaansa huonommaksi. Vlad Seivästäjä hallitsi Valakian ruhtinaskuntaa kahden suurvallan Unkarin ja Osmanien imperiumin välissä vuosina 1448, 1456–1462 ja 1476. Suurvaltojen aiheuttamien ulkoisten paineiden lisäksi Vlad Seivästäjän hallitsijakausia värittivät maan sisäiset valtataistelut kahden eri hallitsijasuvun välillä. Suhteellisen lyhyistä hallitsijakaudesta huolimatta Vlad Seivästäjä sai itselleen maineen, joka on säilynyt nykypäiviin asti. (Treptow 2000, 30–34 & 178.)

Vlad Seivästäjän maine on ollut kahtalainen aina 1400-luvulta alkaen 2000-luvulle saakka. Toisaalta häntä on pidetty julmana, mutta hyvänä ja oikeudenmukaisena hallitsijana ja toisaalta verenhimoisena tyrannina, jonka sanotaan tapattaneen ja kiduttaneen jopa lähes 100 000 ihmistä. Vladin mainetta lisäsi hänen lempiteloitustavakseen sanottu seivästäminen. Valakian ulkopuolella Vlad Seivästäjästä käytettiin nimeä Dracula, jonka hän peri isältään Vlad Draculilta. Dracula-tarinaperinne sai alkunsa jo Vlad Seivästäjän elinaikana hänestä kertovien 1400-luvulla 1500- ja 1600-luvuilla ympäri Eurooppaa levinneiden saksankielisten tarinoiden sekä Venäjälle levinneiden venäjänkielisten tarinoiden muodossa. Saksalaisten ja venäläisten painettujen tarinoiden lisäksi nykyisen Romanian alueella syntyi 1400-luvulla myös suullinen Vladista kertova tarinaperinne, joka toimi osittain saksalaisten ja venäläisten tarinoiden pohjana. (Andreescu 1999, 191; 202.)

Kauhuturismin kannalta mielenkiintoisimpia ovat saksalaiset Vlad-tarinat. Alun perin propagandistisista syistä kirjoitetut tarinat koostuvat lyhyistä, Vladin hirmutekoja kuvaavista episodeista. Eräs tunnetuimmista tarinaepisodeista kuvaa sitä miten Vlad seivästytti miehiä ja naisia, niin nuoria kuin vanhojakin ja nautti sen jälkeen aamiaisensa seipäiden keskellä. Tarinoissa Vladin väitettiin keittäneen, silponeen ja seivästäneen uhrejaan. Hänen väitetään myös määränneen lapsia paistettavaksi ja pakottaneen lapsien äidit syömään lapsensa. (Harmening 1983, 33–36.) Saksalaiset tarinat eroavat venäläisistä ja romanialaisista tarinoista siinä,

että ne keskittyvät pelkästään Vladin kauhutekojen kuvaamiseen. Dracula-turismissa hyödynnetäänkin eniten juuri saksalaisia tarinoita. (Hovi 2010a, 289.)

Turisteja varten luotuja kohteita

Dracula-turismi Romaniassa alkoi 1960-luvun lopulla maan avautuessa länsimaisille turisteille. Osa maahan saapuneista turisteista halusi tutustua Bram Stokerin kirjan tapahtumapaikkoihin. Tämä oli aluksi ongelmallista. Ensinnäkään romanialaiset eivät tienneet mitä turistit halusivat, sillä kirja ja sen päähenkilöt olivat tuntemattomia Romaniassa. Stokerin romaani julkaistiin romaniaksi vasta vuonna 1991. Toiseksi, Bram Stoker koskaan ollut vierailut Romaniassa ja eräät hänen kirjassaan mainitut paikat olivat puhtaasti fiktiivisiä. Näin ollen Romaniassa ei aluksi ollut juuri mitään nähtävää Draculan innoittamana maahan saapuneille turisteille. (Light 2007, 753.)

Eräs etsityistä ja kysytyistä Draculaan liittyvistä kohteista oli kreivi Draculan linna. Turistien pettymykseksi linnaa ei ollut oikeasti olemassa. Jatkuvasta kysynnästä johtuen Romanian matkailuviranomaiset päättivät tehdä Braşovin kaupungin lähellä sijaitsevasta Branin linnasta Draculan linnan 1970-luvulla. Päällimmäisinä syinä linnan

Branin linna Brasovissa toimittaa Draculan linnan virkaa.

valitsemiseen olivat sen sijainti helppojen liikenneyhteyksien päässä, linnan ehjä kunto ja se että se muistutti turistien mielestä elokuvien Draculan linnaa³. (Light 2007, 754–755.)

Romaniassa kohdistuvan kiinnostuksen takana oli kahden amerikkalaisen tutkijan Raymond T. McNallyn ja Radu Florescun menestyskirja *In Search of Dracula* (1972), jossa pyrittiin yhdistämään Vlad Seivästäjä ja vampyyrikreivi Dracula toisiinsa. Vähitellen Romaniasta alkoi myös löytyä sopivia Dracula-turismin kohteita. (Light 2007, 755–757.) Merkittävimmät ensimmäisistä kohteista olivat Branin linnan ohella hotelli ”Kultainen kruunu” Bistriţassa ja Hotel Castel Dracula niminen hotelli Borgon solassa.⁴ Muita Dracula-turismin kauhuturismiksi laskettavia kohteita Romaniassa ovat hotelli ”Hotel Castel Dracula” Borgon (Tihutan) solassa, teemaravintola Count Dracula’s Club Bukarestissa sekä periaatteessa Transilvania ja koko Romania. Dracula-turismiin kuuluvat ympäri Romaniaa tehdyt Dracula-kierrokset, joissa vieraillaan Vlad Seivästäjään tai vampyyrikreivi Draculaan liittyvissä kohteissa.⁵

Branin linnalla ei siis oikeasti ole mitään yhteyttä Bram Stokerin kirjan linnaan, sitä ei ole käytetty Dracula-elokuvissa eikä sillä ole kuin hyvin heiveröinen yhteys historialliseen Draculaan Vlad Seivästäjään. Tästä huolimatta linna mainitaan edelleen Draculan linnana mediassa.⁶ Linnaa sinällään ei käytetä kauhuturismissa juurikaan hyödyksi, mutta linnan lähellä on kauhuturismia hyödyntäviä kohteita. Branin linnaa hyödynnetään kauhuturismissa enemmänkin ”Draculan linnan” maineen avulla kuin varsinaisesti itse linnan avulla. Monet vierailijat saattavat kokea linnan pettymyksenä, sillä sen sisällä ei ole mitään kauhuun tai vampyyreihin liittyvää tematiikkaa. Linnan juurella on markkina-alue, jossa myydään Dracula- ja kauhuteemaisia tuotteita, kuten naamareita ja t-paitoja. Lisäksi alueella on Castelul Groazei -niminen kauhutalo, joka liittyy vampyyreihin, Draculaan ja Vlad Seivästäjään⁷. Branin linnan lähellä sijaitsee myös Count’s Challenge -niminen teemapuisto, josta löytyy mm. kummitusmetsässä sijaitseva kreivin hauta.⁸ Teemapuistossa voi seurata illalla pimeän tultua miten kreivi nousee haudastaan. Kauhuturismiin liittyvä vahva kokemuksellisuus tuleekin enemmän

esille teemapuistossa kuin itse linnassa.

Toinen Draculan linna Romaniassa on elokuvista ja kirjoista tutussa Borgon solassa sijaitseva Hotel Castel Dracula. Kyseessä ei ole linna vaan 1980-luvulla rakennettu hotelli jonka avulla oli tarkoitus houkutella länsimaisia kauhaturisteja Romaniaan. Alun perin hotelli oli tarkoitus rakentaa keskiaikaisen linnan raunioiden näköiseksi, mutta Romanian hallitus ei antanut tähän lupaa. Lopputuloksena oli linnan ja tavallisen hotellin välimuoto. Hotelli toimii sekä normaalina hotellina että kauhaturismin kohteena. Hotellin ohjeissa varoitetaan liikkumasta ”pimeällä hotellin ulkopuolella sijaitsevassa metsässä, pienellä hautausmaalla tai kummitelevissa taloissa”. Ohjeissa varoitetaan myös hotellia ympäröivistä lepakoista. Hotellin sisustuksessa on käytetty hyväksi kauhuteemoja sekä Stokerin kirjan ja Dracula-aiheisten elokuvien tapahtumia. Hotellin kellarissa on ”Draculan hauta” johon pääsee tutustumaan maksua vastaan. Kyseessä on Draculaan liittyvillä kuvilla koristeltu huone johon johtaa kapea portaikko. Keskellä huonetta on ”Draculan hauta-arkku”. Jossain vaiheessa huoneesta

sammuvat valot ja ”kreivi” nousee arkusta esiin pelästyttäen huoneessa vierailevat turistit. Hotellin ulkopuolella on myös oikea pieni hautausmaa, jota käytetään hotellin kauhukierroksilla.⁹

Kauhuturismin kannalta Hotel Castel Dracula on yksi Dracula-kierrosten tärkeimpiä kohteita. Moni Dracula-turisti kokee hotellin pettymykseksi, sillä se ei vastaa turistien elokuvista ja kirjallisuudesta saamia ennakkokäsityksiä Draculan linnasta (Light 2009, 195–196). Syksyllä 2010 haastatteleman turistit olivat petettyneitä hotelliin. Heidän mielestään se ei vastannut odotuksia ja kauhu- ja Dracula-teemaa ei heidän mukaansa ollut hyödynnetty tarpeeksi. Turistien suhtautuminen Hotel Castel Draculaan vahvistaa käsitystä siitä, että turistin kokemus ei synny pelkästään paikan päällä havaittavista asioista, vaan kokemukseen vaikuttaa myös turistien omasta kulttuuriympäristöstään saamat ennakkokäsitykset (Light 2009, 196–197). Elokuvilla ja kirjallisuudella on selkeä vaikutus näiden ennakkokäsitysten olemassaoloon.

Count Dracula’s Club on Bukarestissa sijaitseva Dracula-aiheinen teemaravintola,

Draculan hautakammion seinien kuvitusta Hotel Castel Draculassa.

jonka sisustus ja ruokalista ovat Dracula-aiheisia. Ravintolan ruokalistalta löytyy mm. *Renfield's Dinner* -niminen ruokalaji, jonka kana-annos muistuttaa ulkoisesti up-popaistettua rottaa. Tarjolla on myös *Vampire Coffin*, *Elixir Dracula* ja *The Crusifix* -nimisiä drinkkejä. Ravintolassa voi ruokailla eri huoneissa, joiden teemat vaihtelevat historiasta kauhuun. Erityisesti ravintolan alakerrassa sijaitseva huone on sisustettu kauhuteemaiseksi. Huonetta kiertävät irtileikatut ja seivästetyt päät ja huoneen yhdessä nurkassa on hauta-arkku, josta vampyyrikreivi tulee tiettyinä aikoina esiin. Sisutukseltaan kyseinen huone muistuttaakin paljon monia kauhukabinetteja tai kauhumuseoita.

Vierailin ravintolassa syksyllä 2010, jolloin turistiryhmämme ruokaili edellä mainitussa huoneessa. Kesken ruokailun valot himmenivät yhtäkkiä ja kaiuttimista alkoi kuulua ääneen luettuna pätkiä *Dracula*-kirjasta taustäänineen. Sitten itse Dracula ilmestyi oviaukkoon portaiden yläpähän ja liikkui kasvot seinää vasten kohti yläparvella sijaitsevaa arkkuaan. Kaiuttimista kuuluva Dracula-kertomus jatkui ja vähän ajan päästä Dracula tuli esiin arkustaan, nauroi ja toivotti meidät tervetulleeksi taloonsa ja sitten hän lähti. Vähän ajan päästä Dracula palasi takaisin mukanaan nuori nainen, jonka hän vei arkkuunsa, ja vähän ajan päästä hän palasi uhrinsa kanssa takaisin ravintolaan ja päästi tämän vapaaksi. Sitten Dracula ”puri” useampaa seurueemme jäsentä kameralle poseeraten ja lähti. Tämän jälkeen kaiuttimista kuului musiikkia elokuvasta *Bram Stoker's Dracula* (*Bram Stoker's Dracula*, USA 1992).

Francis Ford Coppolan vuonna 1992 ohjaaman *Bram Stoker's Dracula* -elokuvan vaikutus näkyy Romanian Dracula-turismissa ja etenkin Dracula-turismiin liittyvissä visuaalisissa elementeissä. Elokuva on Dracula-turismin kannalta erityisen merkittävä siksi, että siinä Vlad Seivästäjä ja vampyyrikreivi Dracula yhdistettiin samaksi henkilöksi. Elokuva vahvisti länsimaiselle yleisölle Raymond T. McNallyn ja Radu Florescun kirjojen luoman käsityksen näiden kahden hahmon yhteydestä. Keinotekoisena ja liioiteltunakin tämä yhteys on Romanian Dracula-turismin tärkeimpiä elementtejä.

Fiktioiden sumuinen ja sateinen Transilvania

Yhdysvaltalaisten tutkijoiden Robert T. Bristowin ja Mirela Newmanin mukaan kauhutorismi on turismia, jossa turisti tar-koituksella etsii kohteita, joilla on tai joilla sanotaan olevan pahaenteinen tai uhkaava historia. Kauhutorismissa turisti haluaa kokea pelkoa ja jännitystä vierailemassaan kohteessa, tosin useimmiten kuitenkin turvallisissa oloissa. (Bristow & Newman 2004, 215.) Transilvania on kohde, jolla on tai jolla sanotaan olevan pahaenteinen historia. Tämä fiktiivinen historia on tuttu populaarikulttuurista satojen elokuvien, kirjojen ja pelien kautta. Fiktioiden synnyttämät mielikuvat Transilvaniasta ovat edelleen vahvoja, jopa niin vahvoja, että joillekin todellisen Transilvania-nimisen alueen olemassaolo saattaa tulla yllätyksenä. (Hupchick 1995, 49; Miller 2000, 143.) Sijoittaessaan romaaninsa tapahtumat Transilvaniaan Stoker loi paikkamyytin Transilvaniasta modernin lännen toiseutena. Stoker ei suinkaan ollut ensimmäinen kirjailija, joka kuvasi Transilvaniaa tällä tavoin, mutta hänen kirjansa on vaikuttanut eniten tähän mielikuvaan. (Light 2007: 749; Miller 2000: 44.) Transilvaniasta on muodostunut populaarikulttuurissa käsite vampyyrien, taikauskon ja myyttien maana. Voidaan jopa sanoa että nykyään on olemassa kaksi eri Transilvaniaa, todellinen ja utopistinen Transilvania. (Hovi 2010b, 217.) Juuri tämän jälkimmäisen Transilvanian voidaan katsoa olevan kauhutorismin kohteena – ja samalla subliimin kauhukokemuksen kohteena. Mielenkiintoisen Transilvaniasta subliimin kohteena tekee se, että kyseessä ei ole pelkkä maantieteellinen tai kuviteltu elokuvista ja kirjallisuudesta tuttu fiktiivinen paikka, vaan niiden yhdistelmä. Transilvaniaan heijastetaan populaarikulttuurista opittuja käsityksiä, vaikka niillä ei olisi mitään tekemistä paikan päällä havaittavan todellisuuden kanssa.

Eräs haastattelemani opas kertoi pariskunnasta, jonka kanssa hän oli matkustanut Transilvaniaan. Sää oli ollut huono, sumuinen ja kylmä ja opas kertoi pahoitelleensa tätä pariskunnalle. He olivat kuitenkin varsin tyytyväisiä sääolosuhteisiin, sillä juuri sellaiseksi he olivatkin Transilvanian miel-

täneet. Vaikka Transilvania todellisuudessa on varsin aurinkoista aluetta, oli kyseinen pariskunta mieltänyt paikan synkäksi, sumuiseksi ja sateiseksi. Eräs haastattelemani yhdysvaltalainen mies kertoi Transilvanian myytin vaikuttaneen häneen koko ajan siellä ollessamme. Hänen mukaansa alueen teki jännittäväksi juuri se, että kyseessä oli Transilvania, vaikka muuten alue ei hänen mukaansa eronnutkaan kovin paljoa Romanian eteläosasta Valakiasta. Transilvanian idea toimi siis subliimin kohteena yhtä paljon, ellei jopa enemmänkin, kuin itse fyysinen paikka.

Romanian Dracula-turismia voidaan pitää kauhuturismina myös alueen todellisen historian kautta. Monilla Dracula-kierrosten kohteilla on tai ainakin sanotaan olevan varsin verinen historia. Monet Vlad Seivästäjän tekemiksi väitetyt hirmuteot ovat tapahtuneet paikoissa, joissa Dracula-kierroksilla vieraillaan. Esimerkiksi Târgovişten kaupunkiin liitettyjen tarinoiden mukaan Vlad kokosi yhteen maansa aatelisia ja eri tarinoista riippuen joko seivästytti heidät kaikki tai seivästytti osan ja pakotti loput orjatyöhön. Myös tarinat seivästettyjen turkkilaisten muodostamasta metsästä liitetään usein juuri Târgovişten kaupunkiin. Sighişoaran kaupungissa puolestaan järjestetään Dracula-kierroksilla näytelmä noitavainoista, joita kaupungissa toteutettiin keskiajalla. Braşovin kaupungissa turisteille kerrotaan miten Vlad seivästytti kymmeniä tai satoja kaupungin asukkaita kaupunkia ympäröivien vuorten rinteille. Populaarikulttuurin muovaama käsitys Transilvaniasta salaperäisenä vampyyrien ja taikauskon kyllästäjänä maana sekä Vlad Seivästäjään liittyvä historia ja käsitykset ovat yhdessä muokanneet Romanian ja etenkin Transilvanialle pahaenteisen, pelottavan ja uhkaavan historian ja maineen. Tämän historian ja maineen todenmukaisuus ei ole välttämättä Dracula-turismille kovinkaan oleellista. Tärkeintä turistille on se, että se on olemassa.

Viitteet

¹ Turistin ja turismin määrittelyn ongelmista ks. esim. Abram, Waldren & Macleod 1997, 2–3.

² <http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=17817&culture=fi-FI&contentlan=1>. Viitattu 29.11.2010.

³ Branin 1300-luvulla rakennettu linna sijaitsee näyttävällä paikalla kallion päällä ja tuo mieleen Draculan linnaan liitetyt mielikuvat.

⁴ Hotelli Kultainen kruunu rakennettiin Bistriţaan 1980-luvulla. Stokerin kirjassa yksi päähenkilöistä, Jonathan Harker ruokailee samannimisessä ravintolassa. Hotel Castel Dracula rakennettiin myös 1980-luvulla lähestulkoon samalle paikalle kuin missä Kreivi Draculan linna Stokerin kirjaan mukaan sijaitti.

⁵ Useat ulkomaalaiset ja romanialaiset matkanjärjestäjät järjestävät Dracula-kierroksia ympäri vuoden, mutta suosituimpia ovat loka- marraskuun vaihteessa järjestettävät Halloween-kierrokset. Halloween-kierroksilla kauhuteema on yleensä erityisen selkeästi mukana.

⁶ Esimerkiksi *Helsingin Sanomien* (HS 28.1.2003) artikkelissa ”Dracula muuttaa Bukarestiin” kuvatekstissä Branin linna mainitaan kreivi Draculan linnana.

⁷ Suomeksi ”Kauhulinna”. <http://www.castelulgroazei.ro/>. Viitattu 15.9.2010.

⁸ <http://www.countschallenge.com/entertainment-show-Bran-Moeciu.html#citadel>. Viitattu 15.9.2010. ”In the final patch of forest before Count’s Challenge -- the central defense control protecting the people of nearby villages from the Forest inhabitants, lies the Tomb of the Count. Here the infamous count sleeps during the day. During the night, he strolls the forest with his vampire friends while Count’s Challenge’s Knights of Transylvania vigilantly patrol the area for any security breaches.”

⁹ Tiedot perustuvat keväällä ja syksyllä 2010 tehtyjen kenttätömatkojen muistiinpanoihin ja kirjoittajan hallussa oleviin opas- ja turistihaastatteluihin.

Kirjallisuus

Alanko, Outi ja Kuisma Korhonen (2000) Lukijalle. Teoksessa Outi Alanko ja Kuisma Korhonen (toim.) *Subliimi, groteski, ironia. Kirjallisuudentutkijain seuran vuosikirja 52*. Helsinki: SKS, 8–10.

Andreescu, Stefan (1999) *Vlad the Impaler (Dracula)*. Bucharest: The Romanian Cultural Foundation Publishing House.

Bristow, Robert S. & Mirela Newman (2005) Myth vs. Fact: An Exploration of Fright Tourism. Teoksessa Kelly Bricker (toim.) Proceedings of the 2004 North-eastern Recreation Research Symposium, 215–221.

Harmening, Dieter (1983) *Der Anfang von Dracula. Zur Geschichte von Geschichten*. Würzburg: Königshausen + Neumann.

Hovi, Tuomas (2010a) Eastern Manifestations of a Western Idea and Vice Versa:

Dracula Tourism in Romania. Teoksessa Maija Könönen & Juhani Nuorluoto (toim.) *Europe - Evropa : cross-cultural dialogue between the west, Russia and Southeastern Europe*. Uppsala: Acta Universitatis Uppsaliensis, 287–294.

Hovi, Tuomas (2010b) Dracula Tourism as Pilgrimage? Teoksessa Tore Alhbäck (toim.) *Pilgrimages Today*. Donner Institute for Research in Religious and Cultural History, 22: 211–227.

Hovi, Tuomas (2008) Dracula tourism and Romania Teoksessa Silviu Miloiu (toim.) *Europe as viewed from the margins: An East-Central European Perspective from World War I to Present*. Targoviște: Valahia University Press, 73–84.

Hupchick, Dennis P. (1995) *Conflict and Chaos in Eastern Europe*. Basingstoke: Macmillan.

Leffler, Yvonne (2000) *Horror as Pleasure*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.

Lennon, John & Foley, Malcom (2004) *Dark Tourism*. Lontoo: Thomson.

Light, Duncan (2009) Halloween in Transylvania. Teoksessa Malcom Foley & Hugh O'Donnell (toim.) *Treat or Trick? Halloween in a Globalising World*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 186–200.

Light, Duncan (2007) Dracula Tourism in Romania. Cultural Identity and the State. *Annals of Tourism Research* 34: 3, 746–765.

Lyytikäinen, Pirjo (2000) Äärettömiä oliota. Subliimi ja groteski Leena Krohnin tuotannossa. Teoksessa

Outi Alanko ja Kuisma Korhonen (toim.) *Subliimi, groteski, ironia. Kirjallisuudentutkijain seuran vuosikirja 52*. Helsinki: SKS, 11–34.

Miller, Elizabeth (2006) Getting to Know the Un-dead: Bram Stoker, Vampires and *Dracula*. – Teoksessa Day, Peter (toim.) *Vampires. Myths and Metaphors of Enduring Evil*. Amsterdam: Rodopi.

Miller, Elizabeth (2000): *Dracula. Sense & Nonsense*. Essex: Desert Island Books Limited.

Stone, Philip R. (2009) 'It's a Bloody Guide': Fun, Fear and a Lighter Side of Dar Tourism at The Dungeon Visitor Attractions, UK. Teoksessa Richard Sharpley & Philip R. Stone (toim.) *The Darker Side of Travel. The Theory and Practise of Dark Tourism*. Bristol: Channel View Publications, 167–185.

Stone, Philip R. (2006) A dark tourism spectrum: Towards a typology of death and macabre related tourist sites, attractions and exhibitions. *Tourism* 54:2, 145–160.

Treptow, Kurt (2000) Vlad III Dracula. *The Life and Times of the Historical Dracula*. Iași: The Center for Romanian Studies.